

**Закордонне бюро
Української
Радикально-Демократичної
Партії**

Бюлетень ч. 7.

118

**Видання неперіодичне
1932.**

71-8438/2

ЗАКОРДОННЕ БЮРО
УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ

13673/2

БЮЛЕТЕНЬ

ч. 7.

січень 1933.

.....
К. Мацієвич.

НА ВЛАСНІ СИЛИ.

I.

Сучасне політичне становище на Сході Європи знов набуває характеру наявної та погрозової небезпеки в тому відношенні, що та рівновага, яка встановилася на ґрунті тимчасової й нетривкої консолідації ССРСР, починає хитатися, а разом з тим проблема відновлення Української Державности знову виступає на міжнародньому терені, як одна з найбільш актуальних і важливих.

За весь час свого існування Совітському Союзу, до якого входить на ґрунті окупації й Україна, не пощастило, дякуючи його органічному звязку з III-м Інтернаціоналом, встановити якихбудь сталих та надійних звязків з іншими державами світу, ба навіть отримати загальне визнання. В останні ж часи Рапальський договір, що являвся найбільш важливою базою закордонної політики ССРСР, теж захитався й втрачає ґрунт під впливом як зовнішніх умов, так і внутрішніх подій в Німеччині та ССРСР.

Коли ці міжнародні взаємовідношення все більше імперативно вимагають загального європейського та франко-німецького в першу чергу порозуміння, коли вони розвиваються в такому напрямку, що дальше кредитування ССРСР являється все більш та більш утрудненим, внутрішні події в Німеччині набувають характеру явно

ворожого комуністичним плянам, а разом з тим і засадам Рапальської угоди. Разом з тим провал п'ятирічки, небувале з року 1921 загострення продовольчих потреб, занепад експорту й безперестанне наростання революційних настроїв в народних масах утворюють в СРСР стан тривожної небезпеки й примушують його керівників особливо дбати про те, щоб уникнути якихось зовнішніх конфліктів. Звідси ж це старання про "пакти неагресії" й та надзвичайна миролюбність, яку Совіти виявили в конфлікті Дальнього Сходу.

Само по собі зрозуміло, що серед внутрішніх ускладнень, що мають місце зараз в СРСР, найчільніше місце займають ті, які зростають на ґрунті визвольних рухів пеневолених народів. Перед в цьому відношенні веде Україна й тому на ній в найбільшій мірі зосереджена головна увага червоної Москви з одного боку і міжнародних чинників з другого. Зважаючи на це, українська політична думка ніколи не мусить спускати з ока цей момент в боротьбі за Українську Державність і тишити себе надіями, що "якось воно буде", коли прийде слухна година.

Навпаки, українські провідні кола і, в першу чергу, осередки політичних угруповань в своїх концепціях відновлення Української Державності й ліквідації сучасної окупації України, ніколи не сміють забувати того, що Україна своїми природними багатствами, своїм географічним положенням, розмірами своєї території та кількістю населення уявляє остільки важливий чинник міжнародного дня і то світової ваги, що повстати, як самостійна держава, вона може на ґрунті погодження цього акту з загальною міжнародною опінією.

II.

Нагадати українському громадянству про ці дуже важливі моменти й засади нашої визвольної політики ми вважаємо не тільки своїм партійним обов'язком, але й національною повинністю через те, що та "слухна година", про яку ми тільки що згадували, наочно наближається. Відчуваємо це ми, відчуває й увесь політичний світ. А коли це так, то не може бути жадних сумнівів, що в головних політичних центрах цього світу, покищо в тих захованих лабораторіях політичної праці, які підготовляють опінію міжнародних політичних чинників складають різні проекти вирішення чергових міжнародних проблем, вже розпочалась відповідна праця і в спра-

ві українській.

Дещо з того, що тут робиться по окремих країнах, інколи навіть проривається до щоденної преси, але цілком зрозуміло, що найбільш важливі плани ще не скоро стануть відомими ширшому загалу, бо зараз справа може йти лише тільки про принципові засади їх та самі первісні шкци.

Тим часом момент, який зараз переходить українська проблема, надзвичайно відповідальний, і тому українське громадянство повинно свідомо віднестися до тих історичного характеру завдань, що стоять перед ним, і вижити максимум енергії, аби вплинути на цю підготовчу працю в напрямі, сприятливому інтересам Української Державної Незалежності.

Між тим в ньому зараз не відчувається свідомости в повній мірі важливости цієї праці та необхідної для її успіху ідейної консолідації. Ми не говоримо про ті настрої політичної байдужости серед обивательської його частини, що йде під гаслом "час працює на нас". Більш небезпечними являються ті політичні тенденції, що керуються досить популярним зараз гаслом спирання "на власні сили", бо вони йдуть від відповідальних політичних угруповань та аргументуються політичними міркуваннями й вірбю, що треба "орієнтуватися на сили українського робітництва та селянства, не покладатися на допомогу зза кордону, шукати шляхів визволення в своєму власному народі".

Такі заяви мають дуже пишній зовнішній вигляд, але політичний зміст їх невеликий, бо те правдиве, що в них мається, не йде за межі політичного трюїзму, бо хто ж таки, маючи здоровий розум, може суперечити з тим, що визвольна боротьба провадиться українським народом, має ним провадитись і далі; але той самий здоровий розум підскаже кожному, що наслідки цієї боротьби й успіх її щодо відновлення Державности Української забезпечений буде українському народові тоді, коли воно знайде сприятливе для себе відношення та прихильність впливових міжнародних чинників. Ми ніколи не повинні забувати того, що Україна має проти себе об'єднаний спільний московський фронт, що веде боротьбу проти української незалежності не тільки силами московської окупації, але й по всьому світі, по всіх світових центрах, і перемогти в цій боротьбі ми зможемо лише таким же самим спільним фронтом і то не на Україні самій, а також і на міжнародньому терені...

Так і тільки так розуміє Р.-Д. Партія допомогу нашій боротьбі зза кордону, і коли в цьому напрямку розвивається діяльність УНР, то вона вважає своїм національним о-

обов'язком його всіма силами підтримувати, одночасно ніколи не забуваючи про сили свого народу, в твердому переконанні, що наш народ ніколи тепер не примириться з своїм поневоленим станом.

III.

Сучасний період в розвитку людности характеризується як найбільшою участю в житті окремих країн міжнародних чинників та впливу на них загальної світової opinio. Навіть такі ізольовані та більш самостійні в цьому відношенні країни, як ССРСР, Китай та Сп. Держави П. Америки мусять в багатьох випадках прислухатися до цієї opinio й користися цим чинником.

Протягом довгого історичного процесу витворилися такі могутні фактори цього міжнародного впливу, як світова преса, міжнародні конференції, різного роду інтернаціональні політичні та культурні об'єднання і, як завершення них, з'явилася Ліга Націй з усіма її установами. І коли в попередні епохи визволення тих чи інших народів та їх удержавлення відбувалося лише з допомогою чинників міжнародного характеру, то зараз цей міжнародний зміст всякої визвольної боротьби виступає ще більш наочно й безсумнівно.

І коли під час нашої визвольної боротьби для України трапляється можливість придбати спільників, що в своїх політичних та державних інтересах можуть допомогти їй повернути на свій бік цих важливих міжнародних чинників, то з її боку було б мало зрозумілою легковажністю цієї допомогою нехтувати й не використовувати її в інтересах тієї боротьби, що веде наш народ на нашій землі своїми власними силами.

----- 0 -----

М. Славінський.

ВІДРОДЖЕНЕ МОСКОФІЛЬСТВО.

З політичного обов'язку реєструємо ознаки несподіваного відродження серед галицьких українців москофільських настроїв. Отих самих настроїв, що, здавалось, великою війною та її наслідками, як основними кілками, загнані були назавжди глибоко до могильної землі, - принаймні серед свідомих елементів галицького українства. Говоримо про відомий виступ В. Панейка в газеті "Діло", в

якому цей український журналіст і досі начеб то національний політичний діяч зважився поставити на чергу дня і перед ширшою українською аудиторією питання про основний перегляд мети наших визвольних змагань і самої боротьби за суверенну державу.

Колишнє, довоєнне москофільство ідеологічно базоване було на певних мильних історичних теоріях, які хоч і були свого часу й непереможливо викинуті з наукових кабінетів, - так мовити, на смітник, але яким по глухих провінціальних закутках Галичини, Буковини та Підкарпаття продовжували вірити ті, що на толку не були обізнані, або ті, що хотіли чи мали якусь користь тому вірити. Це були байки про так звану расову, культурну й мовну єдність "русоаго" народу од Карпатів до Уралу, про єдину державу, закладену в Києві й продовжену в Москві й Петербурзі й т.і. Згідно з тими єдностями випадало так, що якось там українців взагалі ніколи не було й не могло бути, а були лише "окраїнці", тобто люди, що жили на периферіях та для яких рідними були й мусили бути - російська /властиво московська/ мова, російська культура і, явна річ, російська держава.

На сьогодні однак змінилися обставини, змінилися й люди. Окрипла й змужніла українська мова, українська культура виросла й заняла своє місце під сонцем, підвели голову українці й політично, бо поставили в свій час свою національну державу. Широкі народні маси твердо освідомили своє національне "я", і годі зараз уже являтися перед ними з застарілим крамом отих єдностей. Гаядлювати ними можна тепер ще хібащо лише де-не-де на Підкарпатті, але й там уже, як здається, тим можливостям наближається близький кінець.

Для відродження москофільства треба було в наш час знайти нові слова, пошукатись на нові аргументи. І В. Панейкові здається, що він знайшов їх. Він не згадує про вказані вище єдності, не займає мови української, ні культури; він навіть не проти автономного політичного життя українців, він лише перестерігає їх перед невгодами мати відокремлену суверенну державу, бо гадає, що спільна з москвінами імперія буде для нас вигіднішою. Свої аргументи викладає він в уста якихось французів та англійців, а від себе додає лише пояснення. Вони такі.

Митичні чужинці говорили В. Панейкові:

- Як, ви маєте всі дані, щоб бути великими й грати першорядну роль в будучій політиці світу, європейській і тихоокеанській, а вам у темі лише пірвати щоборжій всі звязки з найкраще

утрунтованою імперією будуччини та й звести весь виднокруг вашого народу й усі його спроможности до третьорядного уровня - уровня Румунії, Польщі... А імперію, безприкладну багатствами й майбутністю, залишити іншим, раз на все й задармо? Розуміємо, що у вас є свої порахунки з росіянами і є чимало накопиченої нехиті; однак, ненависть - почування не політичне; замість відвертатися від імперії, ви з врихиткою державного розуму й державного змислу можете й свою соборність здійснити й повну самостійність досягнути, й союз з рівно самостійною Московщиною розбудувати - для збереження, вивінування й захищування спільної імперії.

Наслухавшись отих слів, український автор додає вже від себе, що змагатися до суверенної держави - це для українців рівнозначно тому, що вони мусили б -

Зректися співвласности над половиною Азії й заперти нашу націю й будуччину в клітку в роді румунської.

Властиво це все, на чому ідеологічно ставить В. Панейко своє відроджене москофільство. Сперечатись з ним ґрунтовно - мабуть було б марною витратою часу й написаних рядків. Бо ж для того, аби ставити національну проблему так, як він її ставить, треба не знати чи позабути всю, рішуче всю історію національних рухів і державних змагань усіх пошеволенних народів і за весь час людського існування. Ніколи й ніде еволюція визвольної боротьби не йшла під знаком чисто економічних чи якихось інших вигод, фантастичних, як у Панейка, чи навіть цілком реальних. Поминемо всі старші приклади, вкажемо лише на те, що перейшло перед нашими очима. Фінляндія, Естонія, Латвія, Польща одрізані від російських ринків і від тої "співвласности над Азією", - чи ж проміняють вони свою суверенність на оті ринки? Чехословаччина так само втратила колосальний австро-угорський ринок, - а чи ж вона має охоту зараз до "спільної імперії"?...

Але мало цього всього не знати. Треба ще не знати цілої історії української за останні століття, бо ж Україна ніколи не була якоюсь то "співвласницею" у "спільній імперії", а завжди була самою справжньою колонією, яку Москва використовувала, як могла та як уміла. Треба, врешті, не розуміти й тих настроїв на нашій окупованій москвинами батьківщині, яка вся живе й горить палкою й виправданою ненавистю до отих Панейківських "спільників".

Така ідеологія відродженого Панейком москофільства. Але крім ідеології в його виступі є ще вказівка й на тактику, якої треба триматися, йдучи до отої "спільної імперії". Для того, поперше, українцям треба затамувати оте своє русофобство, бо воно -

може загородити нам шлях до порозуміння з єдиним природним і єдиним можливим союзником і спільником нашим.

Так само і з тою ж метою треба їм припинити - настирливо витрублювані заяви і заяви наші в ролі якихось професіоналів протирадянщини.

Ці останні слова, як влучно поставлений рефлексор, освітлюють з середини цілу структуру відродженого москофільства, бо точно й ясно відповідають на мудре лаконічне запитання: Старовинне

москофільство вигідне було тенденціям російської імператорської політики; а тому знаходилося з ним в найближчих, - навіть матеріально, - відносинах. Панейківське москофільство вигідне большевикам; чи привело це до якихось ближчих відношень, ми на сьогодні не знаємо, а здогадуватись не маємо охоти.

Як поставилась українська політична опінія до виступу В. Панейка? "Діло" видрукувало його статтю, але зробило це з редакційною оговоркою; інша галицька преса не надала тому особливої уваги. Наддніпрянці різних політичних угруповань встигли вже в друку винести суворий і недвозначний осуд відродженому москофільству.

Р.-Д. Партія, явна річ, вступає без оговорок до того негативного єдиного фронту.

----- 0 -----

6. Гловінський.

КІНЕЦЬ КАПІТАЛІЗМУ?

Охочих до пророкування кінця капіталізму ніколи не бракувало, а під сучасну економічну кризу їх особливо багато. Не беремо під увагу прорицателів з большевицького табору. Ціла ідеологія комуністична побудована на тезі про неминучу й скору загибель устрою капіталістичного. Але й серед табору протилежного, "буржуазного" дуже часто можна почути голоси, що: І/капіталізм не

виправдав себе, як система, що забезпечує людству "щастя й справедливість", і 2/3 всі підстави до твердження, що капіталістична система швидким кроком близиться до свого кінця, й на її місце має прийти інша, до неї неподібна.

Перше твердження виходить з категорії суб'єктивної оцінки: і справедливість, а тим більше щастя - є поняттями суб'єктивними. Але сучасна економічна дійсність дає аж надто багато прикладів, щоб можна було заперечити певній долі об'єктивної правди, яка міститься в цьому твердженні. Приклади ці - парадокси сучасної капіталістичної господарки - надто всім відомі, щоб їх тут повторювати. Мільйонна армія безробітних, армія людей з обмеженою до найнижчого ступня консумцією - з одного боку, і надмір продукції, лишки запасів товарів, що гниють по складах, навмисно нищать, щоб не тиснули на і без того низькі ціни, - з другого, - все це і красномовні, і, передусім, об'єктивні факти, які говорять сами за себе. Зачароване коло сучасного економічного становища - перепродукція в наслідок недоспоживання й недоспоживання в наслідок перепродукції - здається, не має виходу.

Друге твердження - про заміну капіталізму іншим господарчим устроєм, - коли воно не є простим логічним /і психологічним/ висновком з твердження першого, повинно мати базу в об'єктивно стверджених фактах. І тут треба об'єктивно визнати: таких фактів, які б виразно свідчили про те, що на місце капіталістичної системи приходить інша, що можна вже зауважити її окремі характерні риси, спостерігати контури цієї майбутньої системи, - таких фактів нема, принаймні, ми в сучасній господарчій дійсності їх не бачимо. Спостерігаємо лише певні трансформації поодиноких елементів капіталістичної системи; спостерігаємо зміну в взаємовідношеннях цих елементів; можемо з певністю лише твердити, що сьогодні неподібно на учора, так як завтра не буде подібно на сьогодні. Але це ж було завжди... Лише Совітський Союз становить під цим оглядом виняток. Але цей виняток може найліпше підтвердити правило. Бо - з одного боку про більшевизьку господарську систему можна говорити, як про особливу форму капіталізму державного. З другого ж, - беручи під увагу постійні зміни, які там відбуваються, не модно її зовсім брати в рахунок, оскільки запроваджений там експеримент ще не закінчений, і не відомо ще, до чого він має привести.

Розуміється, цим ми не хочемо сказати, що капіта-

лізм існуватиме вічно. Ми лише хочемо ствердити, що всі зміни в господарчому устрою відбуваються повільно; вони не кидаються в очі людям однієї генерації. Повільна ж еволюція відбувається; можна навіть погодитися з В. Зомбартом, що в цій еволюції набувають сили й значіння елементи, чужі капіталістичній господарці - кооперація, підприємства муніципальні й державні, елементи, які Зомбарт називає післякапіталістичними.

В такій спосіб економічна дійсність накреслює ті межі, що в них може виявитися й бути реальним вплив волі людської й людського бажання на економічне середовище. Правда, в цих межах вплив цей може бути більший або менший, сильніший або слабший, в залежності від поставлених цілей - і в тих або інших ділянках економічного життя.

Сучасність поставила перед економічною політикою цілий ряд тяжких проблем. Чи економічна криза є наслідком все більшої "в'язаності" господарства, зросту картелів, трестів, державного регулювання, протекціонізму? Чи навпаки, - всіх цих мір вжито замало, щоб опанувати той господарський хаос, що утворився в світовій економіці?

Чи "назад" до лібералізму, господарчої свободи і автоматичного регулювання - чи "вперед" до все більшої плановості, статизму, регулювання державного й міждержавного?

І "назад" і "вперед" взяли ми в лапки, бо не треба забувати, що новітня господарча історія вже в свій час перейшла через епоху в'язаного господарства - за часів середньовіччя, цехів, меркантилізму. І гасло лібералізму в свій час було гаслом "вперед", гаслом поступу.

Два завдання стояли, стоять і стоятимуть перед людством в царині економічної політики. Завдання найбільшої продукції й найсправедливішого розподілу. Витворювати як найбільш споживчих добр, щоб кожний новий період був би багатший за попереднього. І в такий спосіб переводити розподіл цих добр, щоб як можна менше було покривджених і упосліджених.

Капіталізм найкраще виконує завдання перше. Дух підприємливості, ініціативи, господарчої спекуляції, який його оживляє, дав уже багаті плоди. З завданням другим справа стоїть гірше. І тут залишається широке поле для втручання до сфери чисто економічної чинників позаекономічних і в першу чергу публічно-правних уряджень людства. Інтернаціоналізм такого роду, на користь упосліджених в економічній боротьбі, завше ви-

правданій, оскільки він не приводить до зменшення продукції, обмеження й скорочення продукційних сил. В широко закресній соціяльній політиці треба шукати корективів до того економічного ладу, який утворює капіталізм в наслідок свободної господарчої діяльності людини.

В одній з новіших книжок ^{x/} знаходимо ми обґрунтування тези, що капіталізм міг виникнути й розвинутися лише на ґрунті політичної демократії. І демократія, і капіталізм, мовляв, мають в основі своїй свободну конкуренцію; і там, і тут стоїть проблема вождів і провідництва.

"Скрізь там, де модерний капіталізм знайшов свій повний господарчий і соціяльний вияв, жадна інша форма політична, опріч демократії, довгий час триматися не може".

Можна вважати це твердження парадоксальним. Але одно треба визнати: той новий дух соціяльних реформ і соціяльної справедливости, яким все більше пересякається сучасний господарчий лад, цей дух в духом новітньої демократії.

Ми не знаємо, чи дійсно та доба, в якій ми живемо, є добою "пізнього капіталізму"; на неясному обрії майбутнього ми не можемо розпізнати, чи дійсно вже надходить на місце капіталізму якийсь новий, незнаний ще людству господарчий лад.

Але ми відчуваємо й знаємо, в чому полягає головне й засадниче завдання сучасних змагань людства в царині економіки. Ми знаємо, що відповідає воно духові часу й іде в напрямку натуральної еволюції, що її спостерігаємо.

І під кутом зору тих засад, що вгорі наведені, можна підходити до розв'язання пекучих проблем сучасности. Виходячи з них, можемо дати ми відповідь на альтернативу - лібералізм або в'язане господарство. Так, лібералізм, оскільки він сприяє розвитку продукційних сил країни, оскільки він забезпечує свободу господарчої діяльності людини, оскільки він, зрештою, може привести до гармонії в економічних взаємовідношеннях між людьми й між народами. І інтервенціонізм, "в'язаність", коли треба здійснювати міри соціяльної політики, коли того вимагають інтереси державної рації й соціяльної справедливости.

x/ Hermanns, Ferdinand Aloys. Demokratie und Kapitalismus. Ein Versuch zur Soziologie der Staatsformen. München und Leipzig. 1931.

Сучасна господарська криза є передовсім наслідком великої війни, того небувалого землетрусу, величезної розтрати матеріальних багатств, які викликали страшні роки 1914-1918. Величезну роль відіграє в ній і революція на сході Європи, що порушила господарську рівновагу світа й привела до нечуваної господарської розрухи й руїни й до зубожіння на частій частині земної кулі. Нарешті гостроту й тривалість кризи збільшують моменти чисто політичні, що нічого спільного з економікою не мають. Це неусталеність політичної рівноваги світу, вічне напруження в Німеччині, заворушення на Азійському Сході. І, головним чином, хоча цього політики європейські часто не добачають, - знову той самий СРСР, джерело вічного незадоволення внутрі країни й небезпечної експансії, що загрожує основним підвалинам європейської культури, назовні.

Поруч з цими головними, найважливішими й такими тяжкими до побороення причинами кризи, "вмінємість" самого капіталізму, як господарчої системи, за сучасну кризу випадає досить таки незначною.

----- o -----

РЕЗОЛЮЦІЯ.

Закордонне Бюро Української Радикально-Демократичної Партії, обміркувавши на своєму засіданні 28. XI. 1932. відомости про голод на Радянській Україні, ухвалило слідуєчу резолюцію.

Приймаючи на увагу, що Україна ніколи не знала голоду раніше й справедливо вважалася за одну з найбільш родючих країн і найбільшого продуцента хліба в Європі;
що голод на Україні вперше мав місце з приходом большевиків і з окупацією України р. 1921;
що й тепер безпосередньою причиною голоду на Україні являється Совітська влада, яка, помімо того, що своєю економічною політикою, колективістичними експериментами та п'ятиліткою злищила народне господарство й добробут цілого СРСР, в тому числі й України, ще й завше ставилася до України, як до багатої колонії, та всякими способами старалася витягти з неї все, що могла, не залишаючи

для її населення навіть мінімальної кількості продовольчих ресурсів;
що в наслідок такої державної господарки Совітського уряду сільське населення України вже літом напів голодувало, йшло в міста і навіть на Московщину їхало за хлібом, а в українських містах вже на початку осені траплялися випадки прилюдної голодної смерті на вулицях;

що совітський уряд заборонив своїй пресі подавати відомости про голод на Україні, а закордонна преса, за нечисленими випадками, також про голод не пише, в наслідок чого світова опінія не має достатних інформацій про жахливий стан голодуючого населення на Україні й тому не може в належний спосіб реагувати,
ЗАКОРДОННЕ БІРО УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ:

1/ протестує перед цілим цивілізованим світом проти вичуваного в історії людства дикунства й варварства Совітської влади, яка, посідаючи Україну при допомозі брутальної сили, запровадила в ній режим справжнього невірництва, ограбувала її населення, її багатства, своїми божевільними експериментами в царині народнього господарства створила умови для небувалого в історії України голоду й кинула населення України на голодну смерть і остаточне знищення;

2/ визнає, що національним обов'язком Р.-Д.Партії, як і всіх інших українських політичних партій і організацій, господарських, кооперативних, професійних, культурних установ і товариств і окремих українських громадян під цю тяжку хвилю є - підняти голос в справі голоду на Україні перед громадською опінією цілого світу, зокрема перед Лігою Націй і перед міжнародними й національними добродійними установами й організаціями та закликати їх взяти їхнього впливу і можливостей для своєчасного врятування українського народу, що знаходиться під ярмом большевицьких варварів, та для уможливлення безпосередньої матеріальної допомоги голодуючим братам і сестрам з боку українського громадянства, що знаходиться поза межами ССРСР.

----- 0 -----

Ф.Слюсаренко.

З ВІДЕНСЬКИХ ЗМАГАНЬ.

З життя нашої партії на еміграції необхідно відокремити добу перебування у Відні /р.р.1919-1922/. Відень був тоді визначним центром української політики за кордоном. Було тут багато галицьких політичних та парламентських діячів. Виходило декілька часописів. Через Відень переїздили й тут на довгу добу зупинялися місії УНР; деякі з них були тут зліквідовані, і члени їх почали тут своє емігрантське життя.

Партія під цю добу скликала свою першу конференцію членів Головної Ради Партії, що перебувають за кордоном /28-31.У.1920/. Перед тим відбулись партійні наради в Женеві, Берліні, Празі та Відні. В конференції взяли участь дев'ять членів Г.Р. Крім того, з відсутніми членами Г.Р. були листовні зносини. Конференція винесла постанови в багатьох справах /друковані у "Воли" р. 1920, т. II, чч. 7-8, ст. 311-315/. з них деякі тут зазначимо. Так, у розділі "Україна й Польща" було між інш. сказано: "К-ція, висловлює бажання про зміну урядової /польської/ політики до українського населення, яке по договору тимчасово лишається в межах польської держави, бо тільки повна гарантія його національних і політичних прав може створити ті умови, при яких два сусідніх народи зможуть вільно розвиватися й налагодити економічне та культурне співробітництво на користь установалення загального миру на Сході Європи". В розділі про межі України було сказано: "Обстоючи, в принципі утворення Соборної УНР в етнографічних межах, як ідеальну національну програму всякого народу, К-ція констатує, що український народ в теперішніх умовах, завдяки постійним інвазіям на Україну своїх сусідів при допомозі деяких держав Заходу, не виявив тої сили, яка могла б реалізувати цю нашу національно-державну програму"; а далі - про головну мету "нашої боротьби" - утворення суверенної української держави в тих межах, в яких це можливо при сучасних умовах". "Питання ж про долю рідних земель наших, Сх. Галичини й Кубані, повинно вирішити само населення цих українських земель під контролем Ліги Націй та за допомогою європейських держав".

В справі відношення України до новоутворених держав на Сході Європи говорилося про здійснення балтійсько-чорноморського союзу держав, який був би муrom проти

російського імперіялізму.

Проектовано було також скликання Українського Національного Конгресу, "завданням якого має бути об'єднання українців всього світу та забезпечення державних політичних і національно-культурних інтересів українського народу". В склад цього Конгресу мали увійти представники всіх українських земель і колоній.

Віденський ґрунт давав надії також на зреалізування зусиль до об'єднання громадянства. Ще перед конференцією почалися розмови про утворення такого об'єднання, яке й вилилось у формі "Всеукраїнської Національної Ради". Підготовчі роботи для здійснення цієї поважної громадської інституції парламентського характеру провадилися протягом 1920 р. На початку 1921 р. зібралась сесія ВНР у Відні /в першій половині лютого, див. "Воля" 1921 р. т. I, чч. 7-8/. ВНР була організована на принципі територіальному /представництво Великої України, Галичини та Кубані/. Переведені були широкі дебати про міжнародне та внутрішнє становище всіх територій України. Винесені були й постанови, які вказували, що українські політики з різних територій могли годитися на значні компроміси в ім'я спільної мети. Не бракувало доброї волі до об'єднання з усіх сторін. Так, один із видатних галицьких промовців сказав: "ціль наша: а/в позитивному визначенні - до кінця зістатися разом, - хоч би для суперечок; б/ в негативному - не шкодити собі взаємно; в/поправити шкоди; г/помагати взаємно.

Змістом промов і заяв наших представників у ВНР було - умотивувати лінію політики УНР, вказати на домінуючу важність розв'язання проблеми Великої України для всієї української справи та вказати на надзвичайну небезпеку для української нації московського імперіялізму.

Сесія ВНР пройшла під добрим авспіціями. Однак ця організація несподівано розпалась з того приводу, що один із членів наддніпрянської територіальної групи, представник "Ліги віднови України", організації, ворожої лінії УНР, ввійшов сепаратно у зносини з поляками і ось галиччани, у надзвичайному обуренні, заявили про свій вихід із ВНР /22. ІУ. 1921 р. Див. "Український Прапор" 30. ІУ. 1921 р. ч. I 7/, чим ВНР припинилась, бо за статутом вона могла існувати не менше, як із трьох територіальних секцій. Надармо пішли зусилля нашої партії врятувати ситуацію.

Так припинилась організація, можливо через те, що галицька територіальна група поспішила генералізувати

поодинокий випадок авантури.

У всякому разі ВНР показала, що спільна всеукраїнська організація при спокійному і розважливому відношенні до потреб різних територій українських - можлива. Після розпаду ВНР існував "Український Національний Союз", зложений з представників українських партій, що стояли на позиції УНР, в тому числі й нашої.

----- 0 -----

Горис Лисянський.

ПАМ'ЯТІ Д-РА МОДЕСТА ЛЕВИЦЬКОГО.

Дня 16.УІ.1932 р. одійшов на вічний одпочинок член Радикально-Демократичної Партії й голова її Подєбрядської групи д-р Модест Пилипович Левицький. В особі небіжчика українське громадянство втратило гуманного лікаря, освіченого й талановитого культурного робітника, вдумливо-спостережливого письменника, безкомпромісового громадянина й непохитного борця за волю України.

Не мало в серед нас осіб і здібних, і морально чистих, і стійких. Але з цими властивостями далеко не завжди звязане тверде почуття обов'язку та неослабна життєва активність. І якраз оці дві цінні речі оздоблювали духовну носталь Модеста Пилиповича; це вони давали необхідне доповнення іншим властивостям його многогранної вдачі, це вони завершували їх, приводили їх до закінченої гармонійної цілості. Оця завершеність, суцільність, оця внутрішня духовна гармонія й були джерелом того зачаровання, яким небіжчик опромінював кожную істоту, що приходила з ним до ближчого життєвого стику.

Як на наші обставини високо-освічена людина, Модест Пилипович тримав себе завжди /ніби у виправданні свого імени/ скромно, тихо, безпретензійно. Про "командні місця" ніколи не мріяв і від усяких високих титулів та посад ухилявся. Перед становищем громадського лідера /на яке міг би претендувати з багато більшим

правом, ніж багато інших осіб, що фактично в цій ролі виступало/ небіжчик оддавав перевагу скромному становищу громадського жовніра - ідейного, свідомого, дисциплінованого. Яко такий жовнір, вірний одного разу даній присязі, Модест Пилипович простояв на тяжкій варті ціле своє життя, без вагань переніс усі бурі та негоди й до самої смерті зберіг у своїх руках ту зброю, з якою молодим юнаком вийшов колись до передових ліній українського національного фронту.

Ясність думки, твердість переконання та сталеву міць національної волі не захитали в душі Модеста Пилиповича ані небезпеки визвольної боротьби, ані злидні еміграції.

Тріумфаторка - смерть без особливих зусиль перемогла виснажений та знесилений небіжчиків організм. Але цю невблагану гостю Модест Пилипович зустрів, як лицарь і відважний борець, з гордо піднесеним чолом, осяяним світлом виконаного життєвого обов'язку.

Рідна українська земля з честю прийняла тлінні останки свого вірного сина. Його похорон обернувся у могутню національну маніфестацію.

Прощай же на віки, дорогий Модесте Пилиповичу!

Прощай, незабутній товаришу, друже, учителю!

----- 0 -----

З ЖИТТЯ ПАРТІЇ.

Після літніх вакацій 1932 р. діяльність Закордонного Бюро Української Радикально-Демократичної Партії розпочалася переговорами з представниками тимчасового Комітету УРСД фракції /Варшавська Група У.Р.С.Д.П./ . Переговори ці виникли з ініціативи тимчасового Комітету У.Р.С.Д. фракції, яка уповноважила до їх ведення М.М.Ковальського та Л.Б.Чикаленка. З боку Закордонного Бюро брали участь в переговорах К.А.Мацієвич та М.А.Славінський. Переговори ці провадилися в Празі й закінчилися 25.ІХ.32. складенням і підписанням певного погодження, яким обидві сторони, визнаючи потребу в майбутньому урядової коаліції, зобов'язалися до взаємної інформації про свою політичну чинність; в дальшому це погодження може бути, за взаємною згодою, поширено також і на інші справи.

Тут буде на місці зауважити, що У.Р.Д.П., як партія політичного центру, вважає, що урядова коаліція повинна охоплювати не лише центр і ближчу частину лівого крила, а також мусить бути поширена й на співзвучні елементи правого крила.

Далі в справі виконання постанов Партиїної Конференції з дня 25.ІІІ.32. про необхідність систематичної праці для об'єднання наших державницьких змагань з реальними інтересами українського населення тих країн, що знаходяться поза межами УССР, Закордонне Бюро намітило окремих докладчиків, яким доручило звернути особливу увагу на такі питання:

1. Потреба автономії
2. Відносини з місцевою владою
3. Взаємовідносини з УНР
4. Ближчі завдання на окремих землях.

Багато уваги було присвячено Закордонним Бюром справі голоду, що після літа минулого року насуною на Східну Україну та своїми розмірами перевищує страшний голод з року 1921. Закордонне Бюро прийняло в цій справі ширшу резолюцію, надруко-

вану вище в цьому числі Бюлетеня, та звернулося до Митрополіта Шептицького з проханням піднести свій архиєпископський голос на захист голодуючого населення України.

З дальшої чинности Закордонного Бюро треба означити листа, яким Закордонне Бюро уповноважило б. члена нашої партії А.Д.Марголіна репрезентувати Партію в Сполучених Штатах Північної Америки, керуючись інтересами України, як незалежної держави. Закордонне Бюро видало згадане уповноваження на тій основі, що А.Д.Марголін, хоч і вийшов з Партії, але ніколи ідеологічно з нею не поривав.

Нарешті треба ще згадати листа Закордонного Бюро до О.Я.Шульгіна з приводу його подорожі Білгород-Софія-Букарешт-Чернівці-Львів; Закордонне Бюро висловило О.Я.Шульгінові свою щирю подяку за його таку корисну для української справи чинність.

З приводу відкриття в Софії пам'ятника Михайлу Драгоманову Закордонне Бюро уислало привітальну телеграму на імя Болгарської Академії Наук.

----- o -----

З М І С Т .

К.Мацієвич - На власні сили	ст. I
М.Славінський - Відроджене москофільство	" 4
Б.Гловінський - Кінець капіталізму?	" 7
Резолюція	" II
Ф.Слюсаренко - З Віденських змагань	" 13
Борис Лисянський - Памяті д-ра Модеста Левицького	" 15
З життя Партії	" 17

----- 0 -----